Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Commissarissen van de Koning, colleges van Gedeputeerde Staten en colleges van Burgemeester en Wethouders
T.a.v.

Directoraat-Generaal Bestuur Ruimte en Wonen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk

Kenmerk
2021-0000443472

Uw kenmerk

Datum

Betreft Per direct extra opvang en huisvesting nodig

Geachte Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders,

De huidige instroom in de migratieketen en de achterblijvende uitplaatsing van vergunninghouders naar huisvesting in gemeenten zijn zeer zorgwekkende ontwikkelingen. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) verwacht binnen enkele weken volledig bezet te zijn en niet langer nieuwe asielzoekers te kunnen opvangen. Op dat moment is crisisnoodopvang noodzakelijk. Er is nu inzet nodig van ons allen om dat te voorkomen.

Dit is 23 augustus jl. besproken tijdens de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie. In deze brief vragen wij daarom uw aandacht voor deze nijpende situatie en uw gezamenlijke inspanning om de inzet van (crisis)noodopvang af te wenden. Bij crisisnoodopvang kunt u denken aan het lokaal opvangen van personen op tijdelijke locaties die daar niet voor bedoeld zijn, in de eerste plaats in sporthallen waar slechts minimale voorzieningen zijn. Dit levert lokaal een ongewenste druk op de samenleving op en zet het draagvlak voor de opvang van asielzoekers onder druk. We willen daarom dit uiterst onwenselijke scenario samen met u absoluut voorkomen. Daarvoor is nodig dat de provinciale regietafels met spoed, maar uiterlijk in de tweede week van september, bij elkaar komen en concrete afspraken maakt over te ondernemen actie.

Recente ontwikkelingen

De opvangcapaciteit van het COA staat om verschillende redenen onder grote druk. Allereerst zorgen recente geopolitieke ontwikkelingen voor een toenemende asielinstroom. De snel verslechterende situatie in Afghanistan heeft direct gevolgen voor de beschikbare opvangcapaciteit. Het is van belang om te vermelden dat de veiligheidssituatie van dag tot dag verandert en het lastig is om een duidelijk beeld te krijgen van de gevolgen voor de Afghaanse burgers.[1] Er wordt op dit moment in ieder geval onvermoeibaar gewerkt om naast tolken, ook

[1] Zekerheidshalve is reeds besloten tot het instellen van een besluit- en vertrekmoratorium voor Afghanistan. Dit betekent dat er geen gedwongen terugkeer van reeds afgewezen asielzoekers plaatsvindt.

een bredere groep werknemers die voor Nederland hebben gewerkt, in veiligheid te brengen. Op dit moment worden ca. 300 personen per dag geëvacueerd. Zij zullen in eerste instantie op defensielocaties ondergebracht worden, maar gaan vervolgens naar opvanglocaties van het COA. Naast de situatie in Afghanistan maken we ons ook zorgen over de situatie in Libanon, Belarus en Turkije, waarvan laatstgenoemde ook al tot een toenemende instroom bij het COA heeft geleid. Bovendien arriveren steeds meer nareizigers in het kader van gezinshereniging naar ons land. Zij konden eerder niet reizen vanwege de internationale reisbeperkingen in verband met COVID-19.

Ten slotte levert de inzet van gemeenten om de bijna 11.000 vergunninghouders die momenteel in de opvang verblijven te huisvesten helaas onvoldoende resultaat op. Daarvan verblijven er 6.000 langer dan de afgesproken termijn in de opvang. Acute inzet op het versneld uitplaatsen van deze groep is noodzakelijk om ruimte in de opvang te creëren voor nieuw instromende asielzoekers. Er is alle reden om aan te nemen dat de toenemende instroom bij het COA de komende tijd zal aanhouden. In de maand juli ging het om een stijging van 900 opvangplekken, in de afgelopen drie weken alleen al waren dit er bijna 700.

Dit alles betekent dat op een totale opvangcapaciteit van ruim 29.000 plekken, er op dit moment ruim 27.000 bezet zijn. De grenzen van de opvangcapaciteit komen razendsnel in zicht; de marges die het COA nog heeft nemen met de dag af. Als deze situatie doorzet, zit het COA naar verwachting binnen afzienbare tijd, en mogelijk al binnen enkele weken, vol. Dit gezegd hebbende is het zo dat voorbereiding van noodopvang al in gang is gezet en mogelijk al op korte termijn wordt ingezet. De volgende onvermijdelijke stap is de inzet van crisisnoodopvang, hetgeen zeer onwenselijk is en dus absoluut moet worden voorkomen. Tegelijkertijd is het van belang dat iedereen met recht op opvang ook opvang kan worden geboden.

Genomen maatregelen

Indachtig deze ontwikkelingen heeft het COA de afgelopen periode additionele maatregelen getroffen om de opvangcapaciteit te maximeren. Zo is de bezettingsgraad van opvanglocaties verhoogd van 91 naar 100 procent, hetgeen een onwenselijke, maar noodzakelijke maatregel is om meer opvangplekken per locatie te realiseren. Ook zoekt het COA, in goed overleg met de betrokken gemeenten, naar extra capacitaire ruimte in bestaande bestuursovereenkomsten. Dit zijn maatregelen die afbreuk doen aan de leefbaarheid, beheersbaarheid en veiligheid van locaties en dientengevolge druk op locaties leggen. In het uiterste geval uit zich dat via een toename aan incidenten. Het is derhalve niet verantwoord om deze maatregelen verder op te rekken.

In meer algemene zin wordt in de asielketen brede inzet gepleegd om het aantal mensen dat afhankelijk is van COA-opvang te verkleinen. Zo worden asielaanvragen van asielzoekers die in een ander Europees land asiel hebben aangevraagd of dat hadden moeten doen en asielzoekers afkomstig uit een veilig land van herkomst zo efficiënt mogelijk behandeld. Hierdoor verblijven zij korter in de COA-opvang. Binnen de asielketen wordt voortdurend bezien of en hoe hierin nog verbetering kan worden aangebracht, waarbij als ondergrens geldt dat

asielzoekers tot 28 dagen na afwijzing van hun asielaanvraag recht op opvang behouden. Verdergaande maatregelen zoals het geheel onthouden van opvang zijn juridisch onhoudbaar.

Gezamenlijke opgave om crisisnoodopvang af te wenden
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de complexe afweging in het huisvesten van alle urgente aandachtsgroepen, zoals uitstroom vanuit de jeugdzorg, GGZ en andere spoedzoekers, dit alles tegen de achtergrond van een nijpend tekort aan woningen. Bovendien realiseren we ons dat u zich al langere tijd inzet voor de opvang van asielzoekers en de huisvesting van vergunninghouders. Helaas moeten we constateren dat deze inspanningen op dit moment nog niet voldoende zijn om het geschetste scenario van crisisnoodopvang te voorkomen: er is sinds ons verzoek aan u in november 2019 te weinig reguliere opvangcapaciteit gerealiseerd en de achterstand op de taakstelling huisvesting vergunninghouders is inmiddels opgelopen tot ca. 5.500.

Meest zorgwekkend is het gegeven dat ruim 6.000 vergunninghouders – en dit aantal neemt wekelijks toe - op dit moment langer dan 14 weken na vergunningverlening in de opvang verblijven. In bijlage 1 vindt u een gedetailleerder beeld van deze groep gekoppeld aan de twaalf provincies, alsmede inzicht in de gezinsgrootte binnen deze groep. Onder die groep bevinden zich ca. 2.100 alleenstaande vergunninghouders die per direct uitplaatsbaar zijn. Huisvesting is voor hen veelal de start van een waardevolle bijdrage aan de Nederlandse samenleving. Als vergunninghouders te lang in de opvang verblijven, belemmert dat de integratie en participatie van betrokkenen. Hierdoor zijn zij bijvoorbeeld niet optimaal beschikbaar voor de lokale arbeidsmarkt.

Gezamenlijke maatregelen
Om het scenario van crisisnoodopvang af te wenden, is het van het grootste belang dat we – nu er nog een mogelijkheid is – schouder aan schouder (Rijk, provincie, gemeente en het COA) een resultaatgerichte inspanning leveren om enerzijds de reguliere opvangcapaciteit van het COA te vergroten en anderzijds (tijdelijke) huisvesting te ontwikkelen om de achterstand op de taakstelling in te lopen. Ten behoeve daarvan zetten we samen met u in op actie langs vijf concrete lijnen, waarbij we te allen tijde een goede aansluiting met de (middel)lange termijn in gedachten houden:

1. Door het COA en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) zijn locaties in eigendom geïnventariseerd die met spoed gereed kunnen worden gemaakt voor tijdelijke bewoning door vergunninghouders. Het gaat concreet om de inzet van zogeheten tussenvoorzieningen,[2] waarbij het Rijk verantwoordelijkheid zal nemen voor de grond en de bebouwing met tijdelijke units. Wat betreft overige aspecten, zoals beheer, exploitatie en tijdige doorstroom naar reguliere huisvesting, moeten afspraken met u worden gemaakt. We roepen u op om mee te werken aan het snel beschikbaar maken van deze locaties, wanneer deze zich binnen uw regio bevinden.

[2] Zie Handreiking Tussenvoorziening | Publicatie | Rijksoverheid.nl

2. Door het COA, het RVB, het ministerie van Defensie, Aedes, de branchevereniging van woningcorporaties, en commerciële partijen, zoals de Koninklijke Horeca Nederland en bouwbedrijven, wordt in bredere zin bestaand vastgoed geïnventariseerd dat eenvoudig geschikt kan worden gemaakt voor tijdelijke bewoning, in eerste instantie ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders, maar mogelijk ook de opvang van asielzoekers. We roepen u ook hier op om mee te werken aan het snel beschikbaar maken van deze locaties, wanneer deze zich binnen uw regio bevinden.
3. Ten behoeve van de groep van 2.100 alleenstaande vergunninghouders die makkelijk uitplaatsbaar zijn, roepen we de provinciale regietafels op om in gezamenlijkheid alle mogelijkheden te benutten om deze personen zo snel mogelijk (tijdelijk) te huisvesten. Daarbij moeten ook onorthodoxe maatregelen bespreekbaar zijn. Daarbij kunt u denken aan het inzetten van hotels die immers toch deels leegstaan vanwege de huidige lage aantallen toeristen. Dergelijke inzet, die kan worden ondersteund door middel van een zogeheten ´hotelregeling´, bespreken we graag met u.
4. Door het COA wordt al enige tijd gezocht naar zogeheten sobere opvanglocaties. Dit zijn locaties die, met gebruikmaking van de positieve ervaringen in de gemeenten Westerwolde en Cranendonck, specifiek kunnen worden ingezet voor de sobere opvang van asielzoekers afkomstig uit een veilig land van herkomst. Deze asielzoekers hebben over het algemeen weinig kans dat hun asielaanvraag wordt ingewilligd. Bovendien zijn zij oververtegenwoordigd in de groep overlastgevende asielzoekers. Daarom wordt ingezet op korte procedures en – bij afwijzing van de asielaanvraag – een snel vertrek uit Nederland. Voor de realisatie van dergelijke locaties heeft het COA uw medewerking nodig.
5. Door het COA vindt, zoals gezegd, voorbereiding plaats op de inzet van noodopvang. Dit is een uiterste capacitaire maatregel die het COA nog kan aanwenden om de inzet van de crisisnoodopvang te voorkomen. Bij noodopvang kunt u denken aan het meerdaags en grootschalig opvangen van personen in evenementenhallen en paviljoens. Voor de inzet van noodopvang, welke te onderscheiden is van crisisnoodopvang, heeft het COA uw acute medewerking nodig. We roepen u op om, wanneer het COA met u in contact treedt, welwillend te kijken naar de locaties die inzetbaar zijn als noodopvanglocatie.

We willen u daarnaast wijzen op de al bestaande ondersteuningsmaatregelen voor de huisvesting van vergunninghouders die we vanuit het Rijk bieden en de recente vorderingen die daarin zijn gemaakt.[3]

- Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stelt later dit jaar een nieuwe regeling open voor een financiële impuls om extra huisvesting voor aandachtsgroepen te realiseren. Hiervan wordt in totaal EUR 15 miljoen gereserveerd voor vergunninghouders.

[3] Zie Integrale Handreiking voor opvang, huisvesting en inburgering

- Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft sinds juli 2021 een regeling opengesteld voor het stimuleren van versnelde huisvesting en begeleiding van grote gezinnen vergunninghouders.[4]
- Vanuit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zijn transformatie-experts beschikbaar die gemeenten kunnen ondersteunen in het op korte termijn transformeren van een locatie naar geschikte woonruimte voor onder andere vergunninghouders.
- Het RVB biedt versnellingskamers aan die kansrijk vastgoed of locaties kunnen helpen identificeren en voorzien van concrete acties en plannen om deze geschikt te maken.
- Mw. Jantine Kriens is aangesteld als bestuurlijk aanjager huisvesting statushouders. Zij biedt gemeenten praktische ondersteuning bij het realiseren van de taakstelling. U kunt hierbij denken aan hulp bij het wegnemen van belemmeringen in de uitvoering, kennis en expertise over middelen en het creëren van draagvlak. Voor een hulpverzoek kunt u contact opnemen via huisvestingstatushouders@minbzk.nl.

Wat vragen wij nu?
Alleen schouder aan schouder kunnen we de inzet van (crisis)noodopvang nog voorkomen. Met deze concrete acties in de hand roepen we u daarom op om de provinciale regietafels met spoed bij elkaar te brengen, uiterlijk in de tweede week van september. Het COA, het RVB en vanuit beleidszijde JenV en/of BZK geven ter tafel toelichting op de voor uw provincie relevante informatie om zo snel mogelijk resultaat te kunnen boeken. Concreet willen het volgende aan u vragen:

- Heeft u ruimte voor additionele locaties ten behoeve van opvang van asielzoekers dan wel huisvesting van vergunninghouders?
- Kunt u deze mogelijkheden in uw provincie inventariseren zodat deze aan de provinciale regietafel tezamen met de informatie vanuit rijkszijde kan worden besproken?

Ter toelichting op dit verzoek ontvangt u, Commissarissen, een uitnodiging voor een overleg op de kortst mogelijke termijn. Daaropvolgend ontvangt u op de kortst mogelijke termijn de benodigde informatie vanuit het Rijk om het gesprek aan uw tafel zo effectief mogelijk te laten verlopen.

[4] Zie Financiële impuls versnelde huisvesting grote gezinnen vergunninghouders

Uiterlijk 30 september komt de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie wederom bijeen. In de aanloop naar deze bijeenkomst verwachten wij een rapportage van u over mogelijkheden die u in de regio ziet. Mocht er aanleiding zijn om vóór 30 september in contact te treden over de inzet van crisisnoodopvang, dan vindt zoveel eerder als nodig crisisoverleg plaats. We hopen ten zeerste dat we hiertoe niet hoeven over te gaan en rekenen op uw hulp.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

in afstemming met
de voorzitters van het Interprovinciaal Overleg,
de Vereniging van Nederlandse Gemeenten,
Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers.

Bijlage 1. Overzicht vergunninghouders die langer dan 14 weken in de opvang verblijven

COA Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Vergunninghouders (fase 2 & langer dan 10 wkn. na koppeling)

Provincie	Aantal vergunninghouders fase 2 & > 10 wkn	Waarvan alleenstaanden	Waarvan referenten
Drenthe	189	96	68
Flevoland	179	80	37
Friesland	353	151	90
Gelderland	520	190	120
Groningen	242	105	49
Limburg	313	99	70
Noord-Brabant	490	189	125
Noord-Holland	761	357	171
Overijssel	520	225	136
Utrecht	354	241	130
Zeeland	59	35	20
Zuid-Holland	833	331	166
Totaal	4813	2099	1182

Voorgestelde doelgroep om versneld uit te plaatsen

NB
dit overzicht is ook op gemeentelijk niveau te maken

NB. Dit overzicht is op gemeentelijk niveau beschikbaar.